

Text: Klaus Billand

Myös tämä Wienin uusi Valkyria herätti, kuten lähes aina kun on kyse Wagnerista, mielipiteitä puolesta ja vastaan. Mutta tällä kertaa syynä ei ollut wagnerilaisen regietheaterin yliampuvat oivallukset vaan ilmaisuvoimaisen ja mielenkiintoisen konseptin puuttuminen. Moni asia vaikutti tässä **Sven-Eric Bechtolfin** ohjauksessa – lavastus **Rolf Glittenberg** – olevan toisin kuin mitä ohjaaja ennen ensi-iltaa, erityisesti paljon siteeratussa ja esitellyssä kirjassaan ”Vorabend. Eine Aneignung”, esitti. Vaikka tämä teos käsittelee etupäässä Reininkultaa, vaikuttaa myös Valkyriian uutuustuotanto omittuisen irralliselta kirjassa oleviin pohdintoihin ja dramaturgisista assosiaatioista esitettyihin huomioihin nähden. Ensi-ilta osoitti myös virheratkaisuksi aloittaa Ring Reininkullan sijasta Valkyrialla.

Aluksi positiiviset vaikutelmat: Bechtolfilla on silmää erottaa olennainen ja hän osuu yleensä suoraan asian ytimeen, erityisesti tunneherkän henkilöohjauksen ansiosta, joka tuo aina esityksen keskipisteeseen henkilöiden välienselvittelyt. Hän näyttää särkyneet henkilöt, korostaa heidän inhimillisyyttään. Näin ovat tehneet monet muutkin ohjaajat. Kuitenkin nähtävissä on enemmän teatterinäyttelijän kuin Wagner-ohjaajan käsiala. Siitä huolimatta on tasapaino näyttämöpahtumien ja musiikin välillä aika ajoittain vaikuttava. Metafora kuolleesta sudesta symboloimassa Wotanille Siegmundin lähestyvää loppua on mielenkiintoinen yksityiskohta. Toisen näytöksen puunrunkoihin aika ajoittain projisoitua valoreflektioita Wotanin sankareista olisivat tarvinneet harkitumman toteutuksen voidakseen symboloida dramaturgisen punoksen monikerroksisuutta. Ilmeisesti ei Wienin valtionoopperan luksusnäyttämön teknisiä mahdollisuuksia haluttu tai osattu juurikaan käyttää?! Varmasti olisi voinut kolmannen näytöksen yhdeksän hevosta vetää pois näyttämöltä, ellei olisi haluttu rajoittua keinotekoisesti jo muuallakin käytettyyn klassisistiseen näyttämöboksiin Hundingin talon ja jopa vuoriston avaran seudun lavastuksessa. Turha déjà vu syntyi myös esimerkiksi lastensängyistä, jotka ilmeisesti kilpailivat Ch. Mielitzin Meiningeniin ja Dortmundiin ohjaamien produktioiden Siegfriedin ammuttayritysten kanssa. Mutta myös typerät nuket ja pieni puumiekka, jonka Wotan särki polveaan vasten jumalallisessa epätoivossaan... tämä lähenteli jo harrastelijamaisuutta, jolla ei ollut juuri mitään tekemistä Bechtolfin en-

Valkyria Wienin valtionoopperassa ensi-ilta 2.12.2007

Johan Botha (Siegmund) und Nina Stemme (Sieglinde).

nen ensi-iltaa korostaman ajatuksen kanssa paluusta myyttiin.

Dramaturgisesti onnistunein oli ensimmäinen näytös, jossa tuli heti alussa selväksi, että kyse oli vain siitä, kuka vetää miekan maailmansaarnesta. Sillä, että **Johan Bothan** – joka lauloi suuremmoisesti Siegmundin osan – sen sijaan, että lähestyisi intohimonsa kohdetta Sieglindeä, täytyy pysytellä Hundingin olohuoneen pöydän äärellä kuin Arminiuksen Teutoburgin metsän muistomerkillä, on epäilemättä tekemistä hänen fyysisten ominaisuuksiensa kanssa. Roolin tulevat vaihtoehtomiehitykset saavat rauhassa yrittää loikkaa pöydän äärestä Sieglinden käsivarsille...

Nina Stemme oli illan ehdoton tähti. Hän lauloi Sieglinden osan niin kauniisti ja liikuttavasti, että vaikea on kuvitella parempaa, ja vielä niin, että sanoista sai selvää. Hän välitti sellaista emotionaalisuutta, joka vahvistaa lujasti hänen asemaansa aikamme johtavana naispuolisena Wagner-laulajana. **Ain Anger** on Hunding, joka pystyi pitämään puolensa tämän äänellisen unelmaparin korkeimmissakin äänissä. Hän lauloi lyyrisesti, mikä on kylä hyväksi osan musikaalisuudelle, mutta mikä ei luo riittävää dramaturgista kontrastia. Myös hänen Hundinginsa on lopussa murtunut mies.

Ongelmallisempaa oli toisessa näytöksessä, jossa saattoi heti kuulla, että Wotanin esittävä **Juha Uusitalo** oli ongelmia äänensä kanssa. Hänen äänensä hiljeni koko ajan ja lopuksi pystyi hän oikeastaan vain puhumaan. Oopperan johtaja ilmoittikin ennen kolmannen näytöksen alkamista, että **Oskar Hillebrandt** (kokenut Wotan, Hans Sachs ja Alberich), joka on tavoitettu puhelimitse, tulisi laulamaan

kolmannen näytöksen. Ja Hillebrandt lauloikin hienosti kulisista Uusitalon näytellessä lavalla.

Michaela Schuster lauloi vakuuttavasti Frickan osan soinnikkaalla timbrellään ja hyvällä ääntämyksellään sekä esitti roolinsa intensiivisesti petettynä aviovoimona, jolla oli edelleen eroottisia ambitoita. Toivomisen varaa jäi sen sijaan **Eva Johanssonin** suoritukseen nimiosassa. Hänen hyvin vaalea sopraanonsa, jossa on keskialueilla kaunis intonaatio, on gendlich-draamaattinen, mikä ei riitä tämän roolin esittämiseen – varsinkaan Wienin valtionoopperassa, jossa vaaditaan volyyymiä ääneen. Hänen korkeat sävelensä ovatkin varsin pakotettuja. Valkyria-oktetti naurettavissa hopeisissa ja verisissä muovitakeissaan kuulositi hyvältä vasta ensemblesä. Kaatuneiden urhojen toikkarointi yllättävän vitivalkeissa kylpytakeissaan, ilmeisesti mielessä kaikkea muuta kuin matka Valhallaan, oli vähemmän vakuuttavaa.

Franz Welser-Möst motivoi Wienin valtionoopperan orkesterin suureen musikaaliseen Wagner-iltaan, joka otti yleisön pauloihinsa jo dynaamisessa alkusoitossa. Useissa kohdissa painotti kapellimestari kuitenkin emotionaalista puolta analyttisen kustannuksella. Hän olisi voinut antaa paikka paikoin vähän enemmän vapauksia orkesterin perin juurin kokeneille Wagner-muusikoille, jolloin musikaalinen kipinä olisi kantanut ensimmäisen näytöksen yli kahteen seuraavaankin näytökseen. Joka tapauksessa jousisto oli loistokuntoinen ja uskomattoman transparentti. Sellot ja puupuhaltimet ylsivät samanlaiseen loistosuoritukseen. Vaskissa oli pari epävarmaa kohtaa. Mutta Wotanin osan ongelmien johdosta illan musikaalinen anti joka ta-

pauksessa hieman kärsi eikä sitä voida arvostella tavallisella mittapuulla.

Jos ohjaus ei jatkossa parane, ennen kaikkea konseptionsa osalta, voidaan jo nyt todeta, että tästä uudesta Ring-ohjauksesta ei synny minkäänlaisia impulsseja Wagner-reseptioon. Ja se on, ottaen huomioon Wienin valtionoopperan merkityksen ja vaatimustason, yksinkertaisesti liian vähän.

Näytökset 6. ja 20.12.2007

Sen jälkeen kun Juha Uusitalon jännityksellä odotettu ensiesiintyminen Wotanina päättyi esityksen aikana ilmaantuneiden ääniongelmien vuoksi onnettomasti, korvasi hänet seuraavassa esityksessä 6.12. norjalainen Terje Stensvold. Stensvold on Tukholman uuden Ringin Wotan ja huolimatta jo korkeasta 63 vuoden iästään hän oli siellä suuren persoonallisuutensa ja äänellisen läsnäolonsa ansiosta vakuuttava. Hän lauloi Wotanin vuonna 2007 myös Berliinin Deutsche Operissa. Viimeiseen esitykseen 20.12. oli Juha Uusitalon ääni vihdoinkin palautunut, joten mielenkiintoista on näiden kahden esiintyjän vertailu.

Stensvold esitti Wotaninsa suurella emotionaalilla intensiteetillä ja jo johtuen suuresta ikäerosta hänen ja Brünnhildeä esittäneen Eva Johanssonin välillä painotti hän hyvin autenttisesti isähahmoa. Hänen esityksensä tässä hänelle entuudestaan tuntemattomassa produktiossa oli täydellistä, mikä osoitti vaikuttavasti laulajan suuren musikaalisuuden. Hänen soinnikas bassobaritoninsa oli yhtä ilmaisuvoimainen niin matalissa kuin korkeissa äänissäkin.

Juha Uusitalo sitä vastoin on vielä hyvin nuori Wotan ja hän tekikin siitä syystä aivan toisenlaisen roolimuo tokuvan. Joka tapauksessa esityksestä syntyi vaikutelma, että hänellä oli pääpaino äänellisessä suorittamisessa, joten samanlaista intensiivistä roolihahmotusta kuin Stensvoldilla ei päässyt syntymään, mikä oli havaittavissa varsinkin loppukohtauksessa Eva Johanssonin kanssa. Kokonaisvaikutelma Stensvoldin esityksessä oli huomattavasti vahvempi. Uusitalon timbre on Wotanin rooliin huomattavan vaalea, se liikkuu lähes heldenbaritonin alueella. Tietyissä kohdissa olisi syvempi ääni roolin luonteenomaiselle esittämiselle toivottavaa. Sen sijaan kor-

www.demeneuring.at / Wiener Staatsoper

Juha Uusitalo (Wotan)

keat äänet syntyvät hänen voimakkaassa ja robustissa äänessään vaivattomasti ja loistokkaasti. Kuitenkin hänen roolisuoritustaan rasittaa Stensvoldiin verrattuna emotionaalisen intensiivisyyden puute. Tällä osa-alueella – esimerkiksi intensiivisemmän elekielen alueella – täytyisi Uusitalon vielä työstää roolia voidakseen ruumiillistaa Wotanin kaikkia ulottuvuuksia.

Suomennos Heikki Virri

Barry Millington RICHARD WAGNER – ELÄMÄ JA TEOKSET
ISBN 952-99184-0-2.

Kustantaja Suomen Wagner-seura ry,
sidottu 363 sivua (14+349).

Tämä kirja kuuluu jokaisen wagneriaanin kirjahyllyyn ja on tilattavissa seuralta kotisivujemme kautta:

<http://www.suomenwagnerseura.org/julkaisut/>
tai Pekka Heikkilä puh. 09-3443803 tai 040-5507290.

ERIKOISHINTAAN!

19€!

Ei-jäsenille 29 €

TILAUSKUPONKI

Lähetä osoitteeseen Pekka Heikkilä, Haarniskatie 9 B 16, 00910 HELSINKI
Hintoihin lisätään lähetyskulut painon mukaan (esim Millington 4 €, Elämäni 6 €).

Kpl	Jäsenet	Ei-jäsenet
___ Barry Millington: Richard Wagner – Elämä ja teokset	19 €	29 €
___ Peter Bassett: Uuden vuosituuhannen Ring, opas Wagnerin Nibelungin sormukseen	15 €	17 €
___ Richard Wagner: Elämäni	32 €	34 €
___ Pekka Asikainen: Tilaksi avartuu aika – Wagnerin Parsifal	32 €	35 €
___ Asikainen, Sinkkonen: Nibelungin sormus – myyttien ja mielen näyttämö	28 €	29 €
___ Saila Luoma: Tristan ja Isolde. Unohtunut legenda, joka syntyi uudelleen	19 €	20 €
___ Antti Vihinen: Musiikkia ja politiikkaa	22 €	24 €
___ Pauli Pylkkö: Richard Wagner ajattelijana	25 €	27 €
___ Martti-Tapio Kuuskoski: Parsifal ja Richard Wagnerin rakkauden filosofia	14 €	15 €
___ Heinrich Heine: Herra von Schnabelewopskin muistelmat	18 €	20 €
___ Bogatz, Kuuskoski, Paajanen: Tannhäuser, Vuoren Venus ja Pyhä Elisabeth	14 €	15 €
___ DVD Der fliegende Holländer, kuvattu Turussa 2005	32 €	35 €
___ 2 CD & DVD Wagner Complete Piano Works, Eero Heinonen, piano	15 €	21 €
___ Seuran 10-vuotispinssejä (tummansininen)	2 €	3 €
___ SWS tarroja (7 x 10,5 cm)	1 €	2 €

Tilaus yhteensä:

Euroa

Nimi _____

Osoite _____

Puhelin _____

Tilauksen voi lähettää myös sähköpostitse:
pekkajheikkila@hotmail.com
tai seuran kotisivujen kautta:
<http://www.suomenwagnerseura.org/julkaisut/>